

จดหมายข่าว

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มีนาคม 2533

มูลนิธิโครงการตำราฯ ผลิตหนังสือใหม่

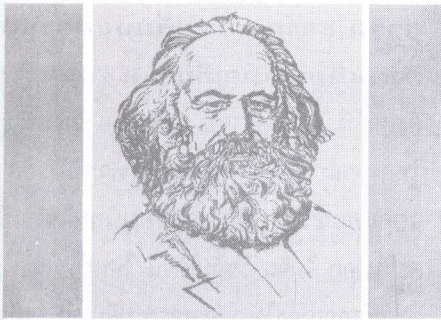
ชุด แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา

มูลนิธิโครงการตำราฯ ร่วมกับสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผลิตหนังสือแปลชุดใหม่เรื่อง แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา ซึ่งแต่งโดย ลิวอิส เอ. โคเซอร์ (Lewis A. Coser) หนังสือเรื่องนี้เป็นตำราทางสังคมวิทยาที่ใช้น้อยอย่างแพร่หลายทั่วไปในสหรัฐอเมริกา ออสเตอร์เลีย นิวซีแลนด์ และอังกฤษ เป็นหนังสือที่กล่าวถึงแนวความคิดของนักทฤษฎีผู้เป็นต้นกำเนิดแนวความคิดทางสังคมวิทยา ชีวิตของท่านเหล่านั้น และบริบททางวิชาการและทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของนักทฤษฎีท่านต่าง ๆ

หนังสือชุด แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา นี้ จะแบ่งออกเป็น 8 เล่ม นั่นคือ 1) ออกัสต์ กองต์ 2) คาร์ล มาร์กซ์ 3) เฮร์เบิร์ต สเปนเซอร์ 4) เอมิล เดอร์ไคม์ 5) เกออร์ก ซิมเบล 6) แมกซ์ เวเบอร์ 7) ชาร์ล สอดัน คูลีย์ 8) ยอร์จ เฮร์เบิร์ต มัต ซึ่งหนังสือชุดนี้จะแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายในแนวคิดต่าง ๆ ทางสังคมวิทยาของนักคิดนักทฤษฎีต่าง ๆ ดังกล่าว และจะแสดงให้เห็นถึงความคิดของนักคิดทุกท่านเป็นผลมาจากการเกิดขึ้นของ "สังคมสมัยใหม่" (modern society) ซึ่งการจัดระเบียบและความสัมพันธ์ของคนในสังคมนั้นใหม่เนื่องจากทำให้เกิดความแตกต่างกัน ดังนั้นในมุมมองกลับการศึกษาถึงความคิดของนักคิดเหล่านี้ก็จะเห็นสิ่งที่จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจ "สังคมสมัยใหม่" ได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

หนังสือแปลชุดนี้แปลโดยคณะนักวิชาการทางสังคมวิทยาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 4 ท่าน คือ จามรี พัทธวงษ์ นฤจร อินธิจริจรัส วารุณี ภูริสินสิทธิ์ และอังกาบ กอศรีพร โดยเล่มแรกคือออกวางตลาดแล้วคือ แนวความคิดทฤษฎีทางสังคม ตอน คาร์ล มาร์กซ์ ส่วนเล่มอื่น ๆ ในชุดนี้นั้น จะทยอยวางตลาดภายในปี 2533 นี้

หนังสือชุดดังกล่าวสั่งซื้อได้จากศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ 10700 โทร. 221-0633, 266-1800-2

แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา

ตอน

คาร์ล มาร์กซ์

โดย

ลิวอิส เอ. โคเซอร์

แปลโดย

จามรี พัทธวงษ์

โครงการหนังสือชุด เร่งผลิตงาน

นับจากปี 2533 ที่มูลนิธิโครงการต่าง ๆ ได้ก่อตั้งโครงการหนังสือชุดขึ้นนั้น คณะบรรณาธิการประจำชุดต่าง ๆ อันประกอบด้วย วิทยา สุจริตธนาภิรักษ์ (ชุดเพื่อนบ้านไทย) สุชาติ สวัสดิ์ศรี (ชุดวรรณกรรมไทย) พรณงาม เก้าธรรม (ชุดประวัติศาสตร์ไทย) ยศ สันตสมบัติ (ชุดผู้นำไทย) และมารค ตามไท (ชุดนักคิดต่างประเทศ) พร้อมคณะทำงานประจำชุดต่าง ๆ ก็ได้ดำเนินการกำหนดหัวข้อ และทาบทามผู้ทรงคุณเพื่อเป็นผู้เขียนในหัวข้อต่าง ๆ ดังที่ จดหมายข่าว ได้เคยรายงานให้ทราบมาแล้ว

และหลังจากที่ได้ดำเนินการมาแล้วเป็นเวลา 2 ปี มูลนิธิจึงได้จัดการประชุมคณะบรรณาธิการและผู้เขียนประจำชุดต่าง ๆ ขึ้น เพื่อเป็นการพบปะพูดคุยถึงความก้าวหน้า แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการเขียน ระหว่างผู้เขียน คณะ

บรรณาธิการ และมูลนิธิฯ

จากการประชุมดังกล่าวปรากฏว่าผู้เขียนในชุดต่าง ๆ จะประสบกับปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้าง แต่ว่าการดำเนินการก็ได้รุดหน้าไปอย่างเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือภายในสิ้นปี 2533 นี้คาดว่าหนังสือหลายเล่มในชุดต่าง ๆ จะสามารถดำเนินการเขียนเสร็จสิ้น ดังนี้

ชุดเพื่อนบ้านไทย เรื่องพม่านั้น ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ได้เขียนเสร็จสิ้นแล้ว ในขณะที่เรื่องเวียดนามโดยธีระ นุชเปี่ยม สิงคโปร์ โดยโคโรนาร์ เฟื่องเกษมฟิลิปปินส์ โดยสิดา สอนศรี และมาเลเซียโดยชัยโชค จุลศิริวงศ์ จะเสร็จภายในปี 2533

ชุดนักคิดต่างประเทศ เรื่อง ชีวิตและงานของเฟรดเดอริก นิตซ์ โดยอุทอง โฉมวิเศษ จะเสร็จในปี 2533

ชุดผู้นำไทย เช่น เรื่อง 4 ร.ม.ต. อีสาน โดยสรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ พระยาพหลฯ และสี่ทหารเสือ โดยสุชาติ ยิ้มประเสริฐ จะเสร็จในปี 2533 เช่นกัน ส่วน ชุดวรรณกรรมไทย ที่จะเสร็จภายในสิ้นปี

นี้ ก็มีดังเช่น ชีวิตและงานของ ไม้ เมืองเดิม โดยประยุกต์ บุญนาค ชีวิตและงานของมนัส จรรย์ยศ โดยประทีป เหมือนนิล ชีวิตและงานของฮิวเมอร์ส โดยวินัย ศิริเสรีวรรณ

อย่างไรก็ตาม หนังสือต่าง ๆ ดังกล่าวก็จะต้องผ่านขบวนการบรรณาธิการ และอ่านต้นฉบับรวมทั้งการแก้ไขขัดเกลาสำนวนเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่จะดำเนินการจัดพิมพ์ต่อไป ซึ่งคาดว่าจะสามารถจัดพิมพ์ได้ในปี 2533 จำนวนหนึ่ง และอีกจำนวนหนึ่งจะดำเนินการพิมพ์ในปี 2534 ต่อไป

อาจารย์ทรงยศ แวงหงษ์ ผู้จัดการมูลนิธิโครงการตำราฯ ได้กล่าวกับ จดหมายข่าว ว่า "โครงการหนังสือชุดนี้มูลนิธิฯ ตั้งใจที่จะให้เป็นหนังสือที่มีคุณภาพสูงเหมาะสำหรับนักศึกษาที่ระดับปริญญาตรีและโท ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไป ในการอ่านเพื่อเป็นพื้นฐาน แต่ขณะเดียวกันผู้อ่านที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ที่อยู่แล้วก็อาจได้อะไรใหม่ ๆ จากหนังสือดังกล่าวด้วย" ●

บอกกล่าว : ข่าวสังคมวิชาการ

โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ก่อตั้งเป็น มูลนิธิ เมื่อปี พ.ศ. 2521 ปัจจุบัน มีนโยบายเน้นผลิตงานเขียนตำรา ใน 8 สาขาวิชา ได้แก่ ภูมิศาสตร์, รัฐศาสตร์, ประวัติศาสตร์, เศรษฐศาสตร์, สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, ปรัชญา, จิตวิทยา, ภาษาและวรรณคดี เพื่อจัดพิมพ์ เป็นหนังสือให้นักศึกษาระดับอุดมศึกษาและประชาชนสามารถซื้อหาได้ในราคาย่อมเยาพอสมควร มูลนิธิโครงการตำราฯ ยังมี จดหมายข่าว คอยทำหน้าที่รายงานความเคลื่อนไหวและเปิดประเด็นใหม่ๆ ในทางวิชาการ ทั้งมุ่งหวังที่จะให้เป็นสื่อกลางการติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสารในแวดวงที่เกี่ยวข้องกับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นองค์กรอิสระ ไม่ได้สังกัดหน่วยงานหรือสมาคมอื่นใดทั้งสิ้น

0 เราจะก้าวไปข้างหน้าอย่างไร ไม่หยุดยั้ง เป็นปณิธานอันแน่วแน่ของมูลนิธิโครงการตำราฯ และในรอบปี 2533 หนังสืองานเขียนในโครงการหนังสือชุดของมูลนิธิฯ อันประกอบด้วยชุดผู้นำไทย เพื่อนบ้านไทย ประวัติศาสตร์ไทย วรรณกรรมไทย และนักคิดต่างประเทศ ซึ่งได้รับความร่วมแรงร่วมใจจากนักวิชาการที่รับผิดชอบอย่างเข้มแข็ง จะเริ่มทยอยออกสู่บรรณภาพ

สำหรับแผนการจัดเสวนาวิชาการแบบเรียบง่ายที่ได้รับความนิยมและถูกกล่าวถึงจากรายการของปีที่ผ่านมาก็ได้รับการจัดวางรายการไว้แล้วตลอดปี ทั้งเรื่องความเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยตะวันออกเฉียงใต้ และประวัติศาสตร์การเมืองไทย รายการต่างๆ เหล่านี้ จดหมายข่าว น้อมรับติดตามบันทึกข่าวสารไว้ให้คุณอยู่เสมอ

0 สนทนาวิชาการที่จัดโดย **สถาบันจักรวาลวิทยา** เมื่อ 9-10 กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ที่คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดำเนินไปอย่างถึงพริกถึงขิงถึงกับต้องมีการต่อคิวพูดอย่างยาวเหยียดประสบความสำเร็จตามความมุ่งหวังในการสนทนากันอย่างเสรีและเปิดเผยในด้านวิชาการ **นครินทร์ เมฆไตรรัตน์**

แห่งรัฐศาสตร์ มธ. ได้รับโหวตให้เป็นประธานสถาบันคนที่ 4 ประจำปี 2533 กล่าวว่าสถาบันนี้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้นักวิชาการและผู้สนใจเข้าร่วมนำเสนอผลงานโดยไม่มีคำว่าสาขาวิชาเข้ามากีดกัน เน้นเรื่องไทยและการสนทนาทางวิชาการของสถาบันจะไม่เน้นรูปแบบหากเน้นเนื้อหาสาระและบรรยากาศที่เป็นกันเอง ใครสนใจติดต่อสมัครเป็นสมาชิกได้ทันที

0 การสัมมนาทางวิชาการที่อาจกล่าวได้ว่าน่าตื่นตาที่สุดแห่งปี 2533 จัดโดย **สมาคมประวัติศาสตร์** เมื่อกลางเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เขาชะโงก นครนายก มีผู้เข้าร่วมนำเสนอบทความกว่า 30 คน และผู้เข้าร่วมงานกว่า 300 คน ติดตามการชอชอนจากผู้สื่อข่าวของเราในฉบับหน้า และขอแสดงความยินดีกับ **รศ. วุฒิชัย มูลศิลป์** นายกสมาคมประวัติศาสตร์คนใหม่

0 **ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ** และ **อรรถ นันทจักร์** สองอาจารย์หนุ่มพานักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม กว่า 10 คน เผ่าติดตามการสัมมนาของสมาคมประวัติศาสตร์อย่างใกล้ชิด เพื่อบ่มเพาะนักประวัติศาสตร์อีสานรุ่น

ใหม่ อีกไม่นานเกินรอคงได้พบวิทยานิพนธ์ด้านอีสานศึกษาที่เด่นและน่าสนใจหลายเล่ม

0 เมื่อโลกสังคมนิยมปั่นป่วน สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงเตรียมการจัดสัมมนาทางวิชาการเรื่อง **"สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของสังคมนิยมในเอเชีย"** ระหว่างวันที่ 18 ถึงศุกร์ที่ 20 เมษายน 2533 ณ ห้องประชุมใหญ่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาฯ มีรายการแยกแยะว่าด้วยปัญหาสังคมนิยมในเอเชีย ตะวันออก ไนจีน ไนอินโดจีน ไนพม่า ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และความเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลกระทบต่อไทย ทั้งยังคาดการณ์ถึงโลกสังคมนิยมในทศวรรษที่ 1990 และแนวโน้มสังคมนิยมในเอเชีย งานนี้ไม่ควรพลาด

0 แหล่งขุมทรัพย์ทางปัญญาด้านเศรษฐศาสตร์การเมืองและประวัติศาสตร์เศรษฐกิจที่กล่าวกันว่ามีหนังสือด้านแนวความคิดและขบวนการสังคมนิยมที่ดีที่สุด และมากที่สุดในประเทศไทยมีอยู่ที่ **ห้องหนังสือ สุภา ศิริมานนท์** ชั้น 3 ตึกคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ หนังสือเหล่านี้เคยเป็นของอาจารย์ **สุภา ศิริมานนท์** (15 ก.ค. 2457 - 13 มี.ค. 2529) ผู้ได้ชื่อว่าเป็นนักคิด นักเขียน และนักหนังสือพิมพ์ อยู่จุฬาฯ ไปจุฬาฯ อยู่ยาลิมแวงคว่าความรู้ เปิดบริการเฉพาะจันทร์ถึงพุธ เวลา 13.30 - 16.00 น.

0 กระแสคลื่นของศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงยังมีอยู่ทั่วไปทั้งในการพูดและการเขียนติดตาม **พิริยะ ไกรฤกษ์** อีกครั้งใน **วารสารภาษาและภาษาศาสตร์** (8 : 1 ก.ค. - ธ.ค. 2532, 35 บาท) และหนังสือที่มีคุณค่ายิ่ง **"ตรรกษณ์ค้นคว้าในจารึกสุโขทัย"** (สำนักพิมพ์อัมรินทร์ 2532, 250 บาท) อันเป็นผลงานร่วมกันของนักวิชาการไทยและญี่ปุ่น รวบรวมค่า

และวลีทั้งหมดที่ปรากฏในจารึกภาษาไทยทั้ง 33 หลักของสุโขทัย บอกความหมายของคำเป็นภาษาอังกฤษ พร้อมระบุว่าแต่ละคำหรือวลีเหล่านั้นปรากฏอยู่ในจารึกหลักใด ด้านใด และบรรทัดใด

o ไม่ใช่เรื่องราวของผู้หญิงโสด หลุยส์ ดูปลาตร์ (Louis Duplate) ผู้เคยมาทำงานด้านกฎหมายและเป็นอาจารย์สอนวิชากฎหมายในประเทศสยามตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 ได้นำเรื่อง "สถานะของหญิงมีสามีในประเทศสยาม" เป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก เสนอต่อมหาวิทยาลัยเกรอนอบล์ในฝรั่งเศส เมื่อปี 2465 โดยเริ่มต้นวิเคราะห์อย่างน่าสนใจว่าสงครามโลกครั้งที่ 1 มีส่วนสำคัญในการยกฐานะสตรีให้สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเข้ามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของผู้หญิงในระหว่างสงคราม และการขาดแคลนผู้ชายที่ล้มตายไปในการสงครามด้วย แล้วหญิงสยามผู้มีสามีแล้วจะมีสถานะอย่างไร ดร. ไพโรจน์ กัมพูสิริ แปลสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดพิมพ์, 2533 ราคา 35 บาท

o "... ถ้าหนังสือที่เราอ่านนั้นไม่ได้ทำให้เรารู้สึกเหมือนกับที่เราโดนทุบที่ศีรษะแล้วละก็ เราจะอ่านหนังสือเล่มนั้นไปทำไมกัน ..." ฟรันซ์ คาฟคา ผู้ได้ชื่อว่าเป็นนักแต่งนิยายเชิงเหนือจริงได้กล่าวไว้ ถนอมนวล โอเจริญ จึงแต่ง ฟรันซ์ คาฟคา: ชีวิตและวรรณกรรม โดยต้องการจะแนะนำชีวิตและผลงานด้านเรื่องสั้นที่มีชื่อเสียงของเขาให้ผู้อ่านได้รู้จัก ส่วนจะถูกทุบที่ศีรษะหรือไม่ ติดตามเอง (สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533, 87 บาท)

o รัฐศาสตร์สาร วารสารทางวิชาการของคณะรัฐศาสตร์ มธ. ฉบับภูมิภาคศึกษาและนโยบายต่างประเทศไทย (15:3 ก.ย. - ธ.ค.

2532) น่าสนใจมากใน 4 บทความว่าด้วยเรื่องสถานะของการศึกษาที่เกี่ยวกับ อเมริกา, โซเวียต, จีน และอาเซียน ในประเทศไทย จันทิมา อ่องสุรรักษ์ บอกว่าเมืองไทยขาดสิ่งจูงใจสำหรับโซเวียตวิทยาทั้งในแง่วัตถุและวิชาชีพ สภาพบรรยากาศโดยรวมหรือก็ไม่สู้เปิดกว้างเท่าใดนัก ทำให้จำนวนนักโซเวียตวิทยาที่มีน้อยอยู่แล้ว ลดจำนวนลงไปอีกเรื่อยๆ ส่วนจุลชีพ ชินวรรณโณ บอกว่าจีนศึกษาระยะหลังขยายออกไปมาก แต่ก็ขาดนักวิชาการและความรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่ยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ขาดแคลนตำรา ขาดแคลนผลงานวิจัย สำหรับสิตา สอนศรี บอกว่าอาเซียนศึกษานั้นส่วนใหญ่จะสอนกันเป็นกลุ่มประเทศ การที่จะเน้นศึกษาเฉพาะประเทศใดประเทศหนึ่งนั้นมันน้อยมาก แถมยังมีตำราที่ไม่ทันสมัยและไม่สมบูรณ์ รัฐศาสตร์สารฉบับนี้ชวนให้สรุปสถานะของวิชาการไทยได้ว่าไม่ว่าจะเป็นประเทศมหาอำนาจยิ่งใหญ่เพียงไร หรือเป็นมิตรประเทศร่วมค่าสัญญา ไทยก็ดูเหมือนจะรู้จัก แต่ก็ไม่รู้จัก แล้วถ้ายังเป็นประเทศเวียดนาม ลาว กัมพูชา และพม่าละก็... รัฐศาสตร์สาร ฉบับหน้านำบทความแนวนี้มากระทุ้งเดือนอีกสักครั้งก็จะดีเหลือหลาย

o สนใจกลุ่มอินโดจีน ต้อง เอเชียปริทัศน์ (10:2 พ.ค. - ส.ค. 2532) ในยุคเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า ว่าด้วยเรื่องความสัมพันธ์

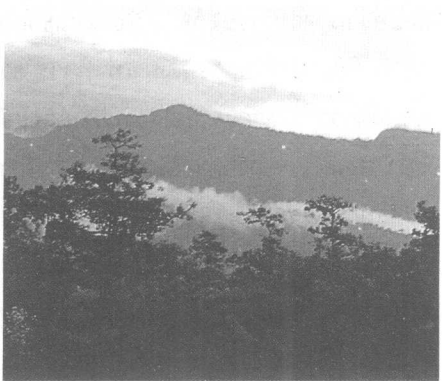
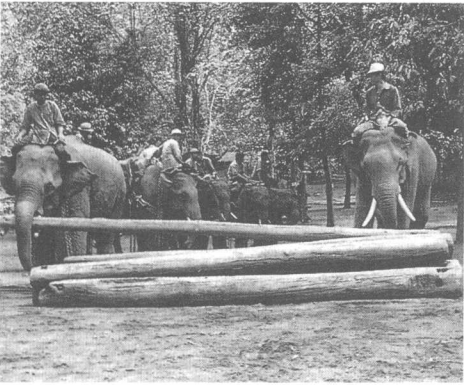
ไทย-อินโดจีน 1990 ไทยกับปัญหากัมพูชา และมองหาช่องทางการค้าการลงทุนใน 3 ประเทศนี้

o ปลายทางที่ปาดังเบซาร์เป็นมาเลเซีย สารนิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิตของ สมเกียรติ สุพรรณชนะบุรี จากคณะรัฐศาสตร์ มธ. เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซีย ระหว่าง พ.ศ. 2519 - 2526" สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาฯ จัดพิมพ์ปลายปี 2532 ราคา 60 บาท ปรึกษาซื้อให้เร็วหน่อยเพราะมีน้อยแค่ 500 เล่ม สำหรับหนังสือการสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์ ยังใช้ได้ดีในห้วงที่อาเซียนศึกษากำลังสำรวจตัวเอง เอน. เจ โรอัน เขียน ม.ร.ว. ประกายทอง สิริสุขแปล มูลนิธิโครงการตำราฯ จัดพิมพ์ 2526

o ดูหนังดูละครแล้วย้อนดูตัวเอง วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ. ขวนดูหนังอเมริกาและย้อนดูสังคมอเมริกา นำเสนอบทแปลจากหนังสือ 8 เรื่อง ราคา 30 บาท ฉบับหน้าช่วยแถมดูละครไทยหนังไทยชำเลืองมองหนังอาเซียนอีกหนนะ ส่วน โทม์ สุขวงศ์ ผู้ควบคุมโรงหนังอังกฤษฝากบอกว่าใครอยากเอาหนังขาว หนังไทยรุ่นเก่า มาศึกษาเชิญได้เลย ตอนนี้มีโครงการหนังไทยกลับบ้านอีกหลายร้อยเรื่องพบหาเขาได้ที่หอภาพยนตร์แห่งชาติ ถนนเจ้าฟ้า เชียงสะพานพระปิ่นเกล้าฝั่งกรุงเทพฯ ●

"ธ. ท้าวพระจันทร์"

ก้าวทันโลกวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์กับ จดหมายข่าว ของมูลนิธิโครงการตำราฯ สนใจเป็นสมาชิกติดต่อได้ตามที่อยู่ท้ายฉบับ โดยไม่คิดมูลค่าแต่อย่างใด และหากท่านต้องการเผยแพร่ข่าวสารการจัดงานหรือข่าวสารอื่น ๆ ถึงเพื่อนสมาชิกในแวดวงวิชาการ จดหมายข่าว น้อมรับเป็นสื่อกลางการติดต่อด้วยความยินดี

๖๖ แนวทางหนึ่งของการเรียนการสอนที่นอกเหนือไปจากการหาความรู้ในตัวเราก็คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สร้างประสบการณ์จากของจริง หรือมีการศึกษานอกสถานที่

หากวิธีดังกล่าวเป็นการทำให้สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายจำเป็นแล้วละก็...

แต่ด้วยนวัตกรรมทางการศึกษาสมัยปัจจุบันที่สามารถเก็บเกี่ยวเรื่องราวที่ต้องการบันทึกไว้ในรูปของสไลด์ และเทปประกอบคำบรรยายก็นับได้ว่าเป็นประโยชน์ ต่อการเรียนการสอนในชุดวิชาแต่ละแขนงได้แน่นอน

สไลด์พร้อมเทปประกอบคำบรรยาย

● ชุดสไลด์ทั้งหมดมี ๑๐ เรื่อง ●

- ๑. พระมหากษัตริย์แห่งราชจักรีวงศ์
- ๒. การจัดและตกแต่งบริเวณบ้าน
- ๓. การจัดและตกแต่งภายในบ้าน
- ๔. เครื่องมือช่างพื้นฐาน
- ๕. โลกของพืช
- ๖. โลกของสัตว์
- ๗. แรงและแม่เหล็ก
- ๘. พลังงานกับชีวิต
- ๙. ท้องถิ่นของเรา ๑ (ภาคเหนือตอนบน)
- ๑๐. ท้องถิ่นของเรา ๒ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

★ ชุดสไลด์ทุกเรื่องจัดแสดงลำดับขั้นตอนไว้อย่างเป็นระบบ

บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

๕๙๙ ถนนไมตรีจิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๑๐๑๑-๕, ๒๒๑๓๑๔๗-๙

โทรเลข ๓๒๓๐๓-THAIWAT TH., โทรสาร (FAX) ๒๒๕๖๕๕๙

เพียงความเคลื่อนไหว

บรรยายพิเศษเรื่อง

บรรพบุรุษไทย - ลาว *

ท้าวหมุ่พัน รัตนวงศ์

ท้าวหมุ่พัน รัตนวงศ์ ผู้อำนวยการสถาบันค้นคว้าวิจัย ศิลปะ วรรณคดี และอักษรศาสตร์ แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีโอกาสมาเยี่ยมยามกรุงเทพฯ ทางมูลนิธิโครงการตำราฯ จึงถือโอกาสอันดีนี้เชื้อเชิญให้มาเป็นผู้บรรยายพิเศษเมื่อ 31 มกราคม 2533 ในหัวข้อ “บรรพบุรุษไทย - ลาว” ซึ่งเป็นหัวข้อที่ท้าวหมุ่พันกำลังสนใจศึกษาค้นคว้าอยู่ด้วย

“เว้าภาษาลาวเข้าใจ” เป็นคำถามแรกๆ ของท้าวหมุ่พันต่อผู้ฟังในห้องประชุม ชั้น 2 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่แม้การจัดงานครั้งนี้จะเป็นไปอย่างจุกละหุก แต่ก็ยังได้รับความสนใจและการเข้าฟังอย่างหนาตาทั้งจากอาจารย์และนักศึกษา “ถ้าเข้าใจก็จะพยายามเว้าเป็นภาษาไทย แต่ก็บ่ค่อยถนัด” อย่างไรก็ตามตลอดการบรรยายและการสนทนาซักถาม ก็ไม่มีอุปสรรคในการสื่อสารระหว่างลาว - ไทย

“บรรพบุรุษเราสร้างความเป็นอยู่มาให้แก่เราแท้” เป็นเสมือนการเกริ่นนำก่อนเริ่มเรื่อง หากพิจารณาจากแง่มุมของคนไทย ความพยายามเข้าใจว่าบรรพบุรุษของตนมาจากไหนก็เป็นเรื่องยุ่งยากและวุ่นวายกันจริง ๆ สำหรับนักศึกษาผู้ค้นคว้าที่ไล่ต่อความจริง ผลงานของกาญจนิละอองศรี “ถิ่นกำเนิดของคนไทย : พรมแดนแห่งความรู้” (วารสารธรรมศาสตร์ 10 : 2 มิถุนายน 2524, และปรับปรุงจัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม 2528) ถือได้ว่าเป็นงานชิ้นสำคัญที่จะช่วยให้เราเห็นข้อยุ่งยากและขัดถก

เถียงเกี่ยวกับความรู้ความเชื่อในเรื่องบรรพบุรุษของคนไทยได้อย่างรวดเร็วที่สุด

การแสวงหา ความรู้ หรือ ความจริง นั้น ท้าวหมุ่พันกล่าวว่า “ความจริงแม้จะเป็นความจริงที่เจ็บแสบ แต่เขาก็ต้องยอมรับความจริง” เป็นเสมือนการบอกให้ผู้ฟังปล่อยวางความรักชาติที่มีอยู่ในทุกผู้คน และปล่อยวางความเชื่อเรื่องเส้นเขตแดนระหว่างประเทศไว้ก่อน แล้วเราจะเข้าไปหาความจริงร่วมกัน

ลาวมาแต่ใต เวลาใด และวิวัฒนาการมาอย่างไร? บางคนบอกว่า “ลาว” มาจากคำว่า ละว้า หรือ ลัวะ แปลว่า น้ำเต้า แต่บางคนบอกว่าลาวเป็นกลุ่มชนที่ร่วมกับชนเผ่าไท (ไทยที่มีตัว ย สำหรับท้าวหมุ่พันหมายถึงคนที่อยู่ในประเทศไทยปัจจุบัน) แล้ว ไทมาแต่ใต คำตอบที่ยังเชื่อกันอยู่มากก็คือมาจากภูเขาอัลไต หาก ไท แปลว่า อีสระ คำถามที่ทิ้งไว้คืออีสระจากแขกของใคร

ลาวเรียกคนลาวเองว่า ไทลาว คนเวียดนามเหนือเรียก อ้ายแล้ว เวียดนามใต้เรียก อ้ายเลี้ยว คนเขมรเรียก อ้ายลิว ส่วนคนจีนก็เรียก

ต่าง ๆ กันตามสำเนียง เช่น เลี้ยว สรุปลแล้วคนอื่น ๆ เรียกคนลาวนั้นมียุ่หลายแบบ สำหรับนักประวัติศาสตร์ที่ทำการสืบค้นได้เรียกว่า อาณาจักรอ้ายลาว ซึ่งก็สอดคล้องกับคำเรียกต่าง ๆ ข้างต้น แต่การแปลความหมายคำว่า ลาว โดยใช้เทียบกับภาษาจีนกลางแปลว่า ดั้งเดิม เก่าแก่ ดึกดำบรรพ์ ส่วนคำว่า อ้าย ใช้เทียบกับภาษากวางตุ้งหรือกวางสี แปลว่า คน การแปลแบบนี้เป็นการแปลแบบมั่ว เป็นการ “ตัดคอเปิดไปใส่คอห่าน”

ปัญหาที่ว่า ลาวมาจากไหนนั้น ตามที่ท้าวหมุ่พันได้ “ซอก (แซก) เอกสาร” ไม่เชื่อว่าลาวจะมาจากแถบเขาอัลไตเพราะเป็นดินแดนที่ไกลเกินไป หากเสนอว่าอ้ายลาวมีร่องรอยตามประวัติศาสตร์ หน่วยหนึ่งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของยูนนานเรียกว่า สายกวางยาลาว กวางยาลานี้เป็นชื่อของเมือง ต่อมาก็เปลี่ยนชื่อเรียกไปต่าง ๆ เช่นเป็น ยมซาน และ นูซาน อีกหน่วยหนึ่งนั้นอยู่ในย่านอาณาจักรเถียนเก่า ตามภาษาจีนเรียกว่า วูเลียงซาน มีเอกสารเก่าแก่ว่าลาวอพยพมาจากเขต 3 อาณาจักร ได้แก่ ต้าลี่เถียน และ คุนหมิง คนจีนเรียกพวกนี้ว่า อุหมาน หรือ คนป่า ประมาณปี 410 - 480 ก่อน ค.ศ. จีนเรียกว่า เยวะ เป็นคำเดียวกับ เยียด หรือ เวียด แปลว่า พวกหัวดี หัวแข็ง ป่าเถื่อน ประมาณ 206 ก่อน ค.ศ. - ค.ศ. 202 จีนเรียกว่า ไปเยวะ และเรียกอาณาจักรของคนเหล่านี้ว่า เถียนเยวะ (เถียน หรือ ถาน คือ เถียนเขียนพู่ในเวียดนามปัจจุบัน) ต่อมาจีนเรียกเถียนเยวะว่า เลี้ยว (Liao เท่ากับ Lao) ชนเผ่าที่อาศัยอยู่มีเขมร (Pun) และจิวเลี้ยว (chiu Liao) หรือ ลาวน้อย ในช่วง ค.ศ. 960 - 1207 หรือหลัง

* การบรรยายพิเศษนี้ จัดโดยมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2533 ณ ห้องประชุม ชั้น 2 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมัยน่านเจ้า สงครามและภัยพิบัติทำให้เกิดการอพยพครั้งใหญ่ๆ และผู้อพยพได้เรียกตนเองว่า อ้ายลาว ซึ่งมีบางคนที่ อ้ายลาว เป็นชื่อของกษัตริย์องค์ที่ 4 ของกลุ่มคนเหล่านี้ จึงได้เป็นชื่อของเผ่านี้เป็นต้นมา และหลัง ค.ศ. 1279 พวกลาว หรือเลี้ยว (Liao) ก็ตั้งมั่นอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของพวกขอมหรือเขมร (Pun)

แล้ว ไทมาจากไหน? สำหรับท้าวห่มพันนั้นไม่เชื่อเรื่องอัลไตแน่ และกล่าวว่าคำว่า ไต ของอัลไตเป็นคำที่ไม่ได้มีความหมายว่า ไท หากเสนอว่า คำว่า ไท ไม่มีก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 6 โดยเล่าว่าในปี ค.ศ. 544 จีนไปควบคุมพวกแกวจี (เวียดนาม, ไทยเรียกว่า ฉวน = คนป่าเถื่อน ตามแบบเขมร) พวกแกวจีหนีไปทางป่าดอย ไปพบพวกเมิงลาว แถบลุ่มแม่น้ำแดง แม่น้ำดำ จนถึงลำเซิน (ชายแดนลาว - จีนแถบกวางตุ้ง กวางสี) จีนยกทัพตามมาแต่ก็ต้องพบพวกเมิงลาวหรือพวกลาวป่าเถื่อนที่เข้มแข็งและดุร้าย ถ้าอิงตามเอกสารสมัยนี้พบว่ายังไม่มีคำว่า ไท ดังนั้น ไท จึงเป็นคำเพิ่งเกิดหลังจากนี้

คำว่า ไท มีพัฒนาการมาอย่างไร? เสนอว่า สมัยเก่าเป็นสังคมบุพกาล เป็นคักดินาเบื้องต้น คือยังเป็น เจ้าก๊กเจ้าเหล่า ดังนั้นกลุ่มแต่ละกลุ่มจึงเอาชื่อหัวหน้ากลุ่มชนมาตั้งเป็นชื่อเรียกกลุ่มของตน เช่น คนมุง มาจากชื่อหัวหน้าว่ามุงเกาจิ คนจ้วง สมัยน่านเจ้าเป็นชื่อเรียกข้าราชการผู้ใหญ่มีหน้าที่ไปกินเมืองแบบอุปราชเรียกว่า จ้วง ลาวก็มาจากชื่อของหัวหน้าที่เป็นกษัตริย์องค์ที่ 4 สำหรับไท นั้น ท้าวห่มพันเชื่อว่า มาจากคำว่า ต้า ของ จีนกลาง แปลว่า ไทใหญ่หลวง จีนได้ออกเสียงว่า ไต ยูนนานออก

เสียง ไต เวียดนามเรียก ดาย ส่วนลาวเรียกว่า ไท

เกี่ยวกับคำว่า ไท หรือ ต้า นี้ ท้าวห่มพันเล่าว่าสมัยน่านเจ้ามีกษัตริย์ 6 องค์แรก ซึ่งเรียกว่ามี ต้า 6 ต้าคำว่าต้ามนี้มีสองความหมายคือแปลว่า ไทใหญ่ และผู้ยิ่งใหญ่ นามว่าต้า นี้จะติดมากับการใช้เรียกเมืองเล็กเมืองน้อย ซึ่งเป็นวิวัฒนาการของการเป็นศัพท์สังคม เช่น มีคนถามว่า “ มึงต้าอะไร ” อีกคนก็จะตอบว่า “ ดูต้ามนี้ ต้านี้ ” (ขึ้นอยู่กับผู้ปกครองหรือเมืองใด) ในกรณีของเวียดนามนั้นเคยเรียกว่าไตเวียด (Dai - Viet) แปลว่า เวียดนามผู้ยิ่งใหญ่ หากเราเอาคำว่า ต้า = ไต มาเป็นชื่อเรียกชนเผ่า คนเวียดนามก็มีสิทธิเป็นชนเผ่าไทเหมือนกัน ซึ่งก็เป็นไปไม่ได้

ในนิทานขุนบุลม (ขุนบรม) เอาคำว่า ไท มาใช้ในการแบ่งชั้นในสังคมเป็น 4 ชั้น บนม เรียกว่า “ บนม - ไท - ไพร่ - ข้า ” จะเห็นว่า

ไท ไม่ใช่หัวหน้าหากแต่เป็น ขุน ส่วน ไท เป็นเพียงข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ถ้าถามพวกไพร่ - ข้าว่าอยากเป็นอะไร ก็จะบอกกันว่าอยากเป็นไท เพราะเป็น ขุน ไม่ได้ ดังนั้น ไท จึงกลายเป็นศัพท์สังคมไป

ก่อนจบการบรรยายในวันนั้น ท้าวห่มพันได้เล่าว่าในทศนะของลาวมี 3 ฟัน้องที่สัญญาว่าจะไม่ฆ่ากันไม่ทำร้ายกัน มีล้านช้าง - ล้านนา - ล้านเพี้ยก ล้านเพี้ยกคืออยุธยา แต่ล้านเพี้ยกนี้กำลังแล้วก็มาทำองอน พี่หรือน้องทำกันอย่างไร ยิ่งร้ายกว่าคนที่ไม่รู้จักกัน ●

ดำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์

รัตนโกสินทร์: การเมืองการปกครองสมัย สมัยประชาธิปไตย *

กล่าวได้ว่าหัวข้อการสัมมนาครั้งนี้คือ รัตนโกสินทร์: การเมืองการปกครองสมัยประชาธิปไตย นั้น เป็นหัวข้อการสัมมนาที่น่าสนใจและท้าทายมิใช่น้อย เนื่องจากเอาเข้าจริงแล้ว การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเมืองไทยในสมัย “ประชาธิปไตย” ยังคงมีประเด็นและแง่มุมที่ต้องทำการศึกษาอีกมาก ไม่ว่าจะเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันไม่รู้จบดังเช่น ประเด็นการเปลี่ยนแปลงใน พ.ศ. 2475 หรือประเด็นเกี่ยวกับคณะราษฎร คณะเจ้า คณะรัฐประหาร คณะปฏิวัติและคณะปฏิรูป รวมตลอดถึงประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในปี 2516 และ 2519 ซึ่งแม้ว่าจะเป็นเรื่องใกล้ตัวแต่ก็ยังมีการศึกษากันน้อยมาก หรือแม้ประเด็นในแง่ภูมิปัญญาและแนวความคิดทางการเมืองในสมัย “ประชาธิปไตย” ก็ยังขาดการศึกษาตีความกันอีกมาก ดังนั้นการที่วิทยาลัยครูสวนสุนันทา จัดการสัมมนาครั้งนี้ขึ้น จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่นักวิชาการทั้งนักประวัติศาสตร์และนักรัฐศาสตร์ที่สนใจการเมืองไทยในยุคสมัยนี้จะ ได้เสนอผลงานและร่วมถกเถียงอภิปรายกันในประเด็นต่าง ๆ

ประชาชนพากันเข้าชมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม ซึ่งประดิษฐานอยู่ในกระโจมที่สนามหญ้า หน้าพระที่นั่งอนันตสมาคม

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจุดเด่นของการสัมมนาครั้งนี้จะอยู่ที่หัวเรื่อง, ความสามารถของวิทยาลัยครูสวนสุนันทาในการระดมนักประวัติศาสตร์และนักรัฐศาสตร์ในระดับนำของวงวิชาการไทยให้มาเสนอบทความและร่วมสัมมนาได้อย่างที่เวทีสัมมนาตามมหาวิทยาลัยไม่สามารถทำได้ ตลอดจนบทความหลายบทความของการสัมมนา

ก็แสดงให้เห็นถึงว่ามีการค้นคว้ามาอย่างจริงจังหรือไม่ก็เป็นการนำเสนอประเด็นนี้แหลมคมก็ตาม แต่ว่าการสัมมนาครั้งนี้ก็ไม่อาจกล่าวได้ว่าบรรลุเป้าหมายโดยสมบูรณ์ ซึ่งก็มีใช้ถือว่าเป็นข้อผิดพลาดใด ๆ ของวิทยาลัยครูสวนสุนันทา แต่อยู่ที่บทความในการสัมมนากว่าครึ่งยังเป็นบทความที่ปราศจากการค้นคว้าอย่างจริงจังพอ

ตลอดจนบรรยากาศของการสัมมนาก็ยังขาดการถกเถียงอภิปรายในแต่ละหัวข้อแต่ประเด็นอย่างเพียงพอนั้นเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวในวงวิชาการของ “ระดับนำ” ของไทยได้เป็นอย่างดี

ช่วงแรกของการสัมมนา คือ การเมืองการปกครองไทย 2475 - 2490 เสนอโดยชาลววิทยุ เกษตรศิริ สนธิ เตชานันท์ วิทยา สุจริตอนารักษ์ โดยมี ชัยวัฒน์ บุณาค เป็นผู้ดำเนินการ ชาลววิทยุ เสนอข้อบ่งชี้ความเป็นตัวเลขคือ “2475” โดยเสนอให้พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลง 2475 ว่า “การยึดอำนาจ 2475 เป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมของสยาม การที่จะทำความเข้าใจกรณีนี้ได้จะต้องดูภูมิหลังของความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งของการปฏิรูปสังคมในเกือบจะทุกด้าน นับตั้งแต่ตอนกลางสมัยรัตนโกสินทร์ที่สำคัญอย่างยิ่งในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งในการสร้างระบบราชการขึ้นใหม่ (ตามแบบตะวันตก) ซึ่งรวมถึงการที่ต้องสร้างคนที่เป็นข้าราชการแบบใหม่ที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก (ทั้งในและจากต่างประเทศ) การปฏิรูปหรือ “การเปิดประเทศ” (ซึ่งน่าจะถือได้ว่าเป็นฉากแรก ๆ ของการนำไปสู่ 2475 หรืออาจจะพูดอีกอย่างหนึ่งว่า 2475 เป็นผลพวงของ 2435) นี้ ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะนำมาซึ่งคนกลุ่มใหม่ “ชนชั้นกลาง” และที่สำคัญมากก็คือความคิดใหม่ ๆ เช่นความคิดลัทธิชาตินิยมและประชาธิปไตย และเมื่อกลุ่มคนรุ่นใหม่เติบโตขึ้นพร้อมด้วยความคิดใหม่เหล่านี้ ยิ่งพัฒนาและขยายตัวออกไปตามกระแสกาลเวลาและความเปลี่ยนแปลงของโลกเท่าใดก็ยิ่งก่อให้เกิดความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ในขณะที่ในเบื้องสูงของอำนาจการปกครองกลับดูจะสวนทางกัน และในปรากฏการณ์ที่เป็นจริงกลับเขม็งเกลียวและกระจุกตัวกันอยู่ ทั้งยังมีที่ท้าวผู้อยู่ในอำนาจไม่สามารถปรับตัวได้ทันที่ต่อสถานการณ์หรือ “ไม่พร้อม” ที่จะเปลี่ยนแปลง ก็ดูจะเป็นเรื่องธรรมดาที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ และในที่สุดก็ระเบิดออก

* สรุปรจากการสัมมนาเรื่อง รัตนโกสินทร์: การเมืองการปกครองสมัยประชาธิปไตย วันที่ 13 - 15 ธันวาคม 2532 ณ ห้องประชุมหอสมุด วิทยาลัยครูสวนสุนันทา จัดโดย วิทยาลัยครูสวนสุนันทา

มาในรูปของการใช้กำลังของการยึดอำนาจ 24 มิถุนายน 2475 ฉะนั้นปัจจัยด้านอุดมการณ์ และการก่อตัวของชนชั้นใหม่ จึงเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่สำคัญของการยึดอำนาจ 2475 เป็นปัจจัยหลัก ที่สะสมมาเป็นระยะเวลายาวพอสมควร (ประมาณ 40 ปีหากจะนับอย่างง่าย ๆ จากจุดของการ ปฏิรูป 2435 ถึงการยึดอำนาจ 2475) เมื่อเกิด สภาพของความอ่อนแอในการปกครองในสมัย รัฐบาลของรัชกาลที่ 7 ประจวบกับเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก (ซึ่งถือได้ว่าเป็นจากสุดท้ายของ ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช) ที่มีปัญหาของเรื่อง มาตรฐานทองคำ การลดค่าเงินบาท และ “วิกฤตการณ์บอร์เดช - โกมารกุลมนตรี” ก็กลายเป็นปัจจัยเฉพาะหน้าหรือตัวเร่งให้มีการยึด อำนาจเกิดขึ้น การทำความเข้าใจต่อ 2475 จะต้องดูทั้งสองด้านดังกล่าว มิฉะนั้นก็อาจจะวนเวียนอยู่กับปัญหาของ “ความพร้อมหรือไม่พร้อม ของสยาม” หรือ “ปัญหาการชิงสุกก่อนห่าม” หรือไม่ก็ “ปัญหาแนวพระราชดำริ” ทั้ง หลาย ที่วนเวียนอยู่แบบหาทางออกไม่ได้ใน ทางวิชาการประวัติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ของ ไทย”

หลังจากที่ชาญวิทย์เสนอเกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลง 2475 วิชา สุจริตธรรมาภิบาล ก็ได้ ข้ามประเด็นไปสู่การเมืองหลังเหตุการณ์ดังกล่าว โดยประเด็นของวิชาคือการแสดงให้เห็นถึง

ความขัดกันของปรากฏการณ์สองประการ นั่นก็ คือในขณะที่ในแง่สถาบันทั้งรัฐธรรมนูญและ รัฐสภาหลัง 2475 มีลักษณะของความเป็นเผด็จ การเจือปนอยู่ เนื่องจากการมีสมาชิกประเภท 2 ที่ทำให้ฝ่ายรัฐบาลมีอำนาจเหนือรัฐสภา แต่ใน ขณะเดียวกันเหตุการณ์สำคัญ ๆ หลายประการ กลับแสดงให้เห็นถึงลักษณะของความเป็นประ ชาธิปไตย ดังเช่นตลอด 15 ปีของยุคสมัยนี้ ปรากฏว่ารัฐบาลต้องลาออกหรือไม่ก็ต้องยุบสภา เพราะแพ้คะแนนเสียงในรัฐสภา หลายครั้ง

ประเด็นที่น่าสนใจที่วิทยาสอนอีกประเด็น หนึ่งก็คือ ประเด็นการศึกษาถึงเรื่อง “พวก” ในการเมืองไทย ซึ่งวิทยามีความเห็นเห็นว่าหากจะ ทำความเข้าใจการเมืองไทยก็ต้องทำความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่อง “พวก” หาใช่เรื่อง “พรรค” ไม่ เนื่องจากในความเป็นจริงแล้ว พวกต่างหากที่ อาศัยพรรคเป็นเครื่องมือทางการเมือง

ในการสัมมนาช่วงที่ 2 (2490 - 2500) ผู้เสนอบทความคือภารดี มหาขันธ์ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และ ชัยอนันต์ สมุทวณิช โดยมี ประชัน รักพงษ์ เป็นผู้ดำเนินรายการ ในช่วงนี้ ภารดี ได้ขึ้นมาทำหน้าที่นักประวัติศาสตร์แนว เดิมคือลำดับเหตุการณ์ทางการเมืองช่วง 2490 - 2500 และปล่อยให้การวิเคราะห์ตกแก่นครินทร์ และชัยอนันต์ ซึ่งต่างเน้นการวิเคราะห์ไปคนละ ด้านระหว่างกลุ่มอนุรักษนิยมหรือ “พลังการ

เมืองประเพณีนิยม” กับกลุ่มทหาร หรือ “รัฐนิยม ใหม่”

โดยสรุปแล้วนครินทร์เสนอว่า พลังการ เมืองประเพณีนั้นขึ้นมาเป็นผู้มีบทบาทเด่นในการ ชี้นำกำกับกับการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษนี้ โดยเฉพาะช่วง 2492 - 2494 และนับตั้งแต่ปี 2498 ฝ่ายพลังการเมืองประเพณีนิยมก็ได้ร่วม แสดงบทบาทเพื่อการชี้นำกำกับและประคับประ คองการเปลี่ยนแปลงอย่างมีความหมาย โดยได้ ประสานพลังทั้งความคิดและทางการเมืองของ ตนเองเข้ากับฝ่ายกำลังรุ่นใหม่ การปฏิวัติของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี 2500 นั้น ได้อ้างอิงกรอบความคิดของกระแสความคิดประเพณี นิยมในทุกประการ ระบอบประชาธิปไตยของ ไทยนั้นมีมาช้านานแล้วตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหง การปฏิวัติ พ.ศ. 2475 มีความผิดพลาดที่ พยายามทำให้ประเทศไทยเป็นตะวันตก และ ประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับประเทศไทยคือ “ประชาธิปไตยแบบไทย” ซึ่งเป็นหลักการแนว ความคิดที่เห็นพ้องต้องกันและยังประโยชน์แก่ กลุ่มการเมืองทุกฝ่ายในศูนย์กลางอำนาจของ การเมืองไทย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ปรากฏจนถึงสมัยของการปฏิวัติในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516

ในขณะที่นครินทร์ได้เน้นถึงพลังทางการเมือง ของฝ่ายประเพณีนิยม ชัยอนันต์แทบจะ ไม่ให้ความสำคัญกับพลังการเมืองประเพณีนิยม เลย เพราะชัยอนันต์เห็นว่าอำนาจที่เป็นจริง ในขณะนั้นอยู่ที่ กลุ่มทหาร จุดหลักของข้อเสนอ ของ ชัยอนันต์ก็คือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ช่วง 2490 - 2500 นั้น เป็นจุดเปลี่ยนผ่านของการ เมืองไทยครั้งสำคัญยิ่ง คือเป็นการสร้างหรือกระ บวนการสร้างรัฐนิยมใหม่ เป็นรัฐแบบทหารและ ดำรวจอยู่เหนือรัฐธรรมนูญ (ประชาธิปไตย) หรือคือยุคสมัยนี้เป็นการสร้างรัฐแต่ไม่ใช่ เป็นการสร้างชาติ โดยกลุ่มทหารโดยแท้จริง

ส่วนช่วงที่ 3 (2500 - 2516) นำโดย ณรงค์ พ่วงพิศ ลิขิต ธีรเวคิน และ สุขุม นวลสกุล มี สุจิตรา วุฒิสถียร เป็นผู้ดำเนินรายการ ราย

การช่วงนี้ต่างกับ 2 ช่วงแรกตรงที่ “ไม่มีข้อเสนอใหม่” และต่างกับช่วงที่ 2 ตรงที่ “ไม่มีข้อเห็นแย้งกัน” วิทยากรทั้ง 3 ท่าน ในช่วงนี้มีทัศนคติหรือความคิดเห็นต่อประวัติศาสตร์และการเมืองการปกครองไทยช่วง 2500-2516 คล้ายกัน คือเป็นการเมืองภายในเฉพาะกลุ่มผู้นำทหารและอยู่ในกรอบของ “การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ” ดังที่ทักษ์ เจลิมเตยรณ วิเคราะห์ไว้

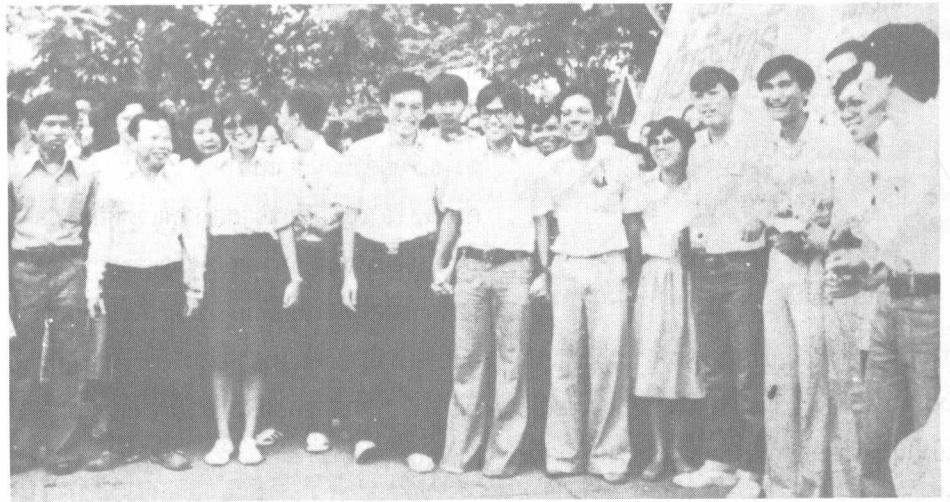
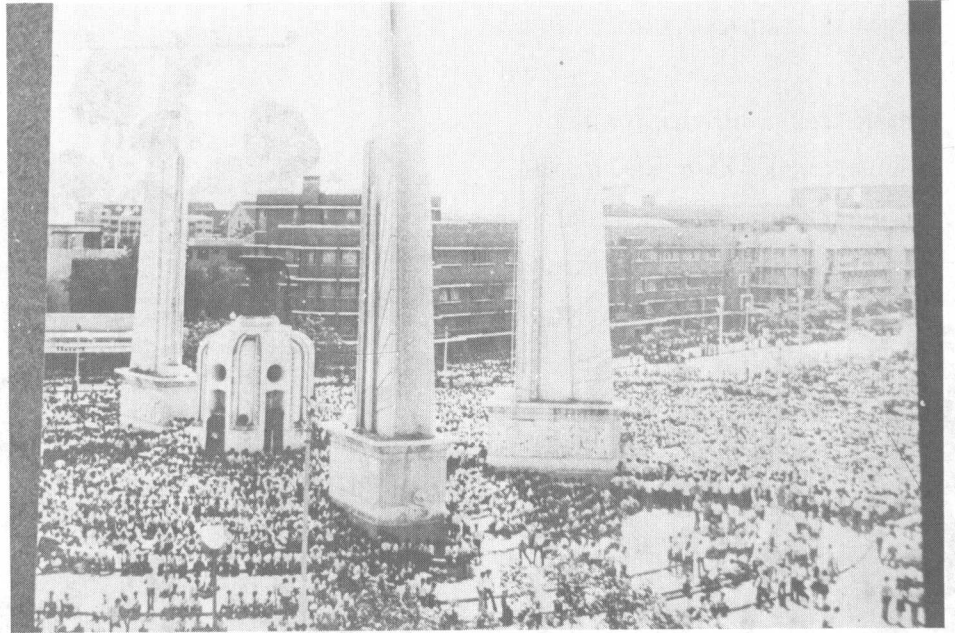
ช่วงที่ 4 (2516-ปัจจุบัน) นำโดย ธงชัย วินิจจะกูล กนลา สุขพานิช ชันทปราบ และสมเกียรติ วันทะนะ โดยมี ณรงค์ พ่วงพิศ ดำเนินรายการ ธงชัยเสนอบทความชื่อ “ตุลาคม 2516-ตุลาคม 2519 ความไม่ต่อเนื่องและทางหลายแพร่งของการเมืองไทย” ซึ่งมีสาระหลัก ๆ 2 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรกว่าด้วยคำอธิบายเชิงประวัติศาสตร์ต่อการเกิดเหตุการณ์เมื่อปี 2516 ความผันผวนทางการเมืองหลังจากนั้น และจนกระทั่งการเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ในส่วนนี้ธงชัยเริ่มด้วยข้อเสนอว่า คำอธิบาย

สาเหตุหรือมูลเหตุทางสังคมที่ทำให้เกิดการลุกฮือของประชาชนต่อต้านรัฐบาล เมื่อ 14 ตุลาคม 2516 มีอยู่ด้วยกัน 2 แบบใหญ่ ๆ คือ “14 ตุลาคม 2516 เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเมืองนับจากยุคสุลต่าน เป็นต้นมา หรืออาจเรียกได้ว่าอธิบายในเชิงสังคมวิทยาการเมือง” และแบบที่ 2 คือ “คำอธิบายเชิงประวัติศาสตร์นิยม” (historicism)

คำอธิบายแบบแรกนั้น จะให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมภายใต้อำนาจเผด็จการของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้นมา ความเปลี่ยนแปลงสำคัญที่สุดในเชิงโครงสร้างอำนาจในสังคม คือความเติบโตของชนชั้นกลางและความซับซ้อนทางสังคม แต่ระบอบการเมืองที่ดำเนินมาต่อเนื่องนับแต่ 2500 ปิดหนทางที่คนเหล่านี้ทั้งในแง่เสรีภาพที่จะแสดงออก และการมีส่วนร่วมผลักดันทิศทางและนโยบายสำคัญ ๆ ของประเทศ การขยายตัวของชนชั้นกลางกับการไม่ปรับตัวของระบบการเมืองในขณะนั้น เป็นจุดสำคัญที่ทำให้ความขัดแย้งในเชิงโครงสร้างดังกล่าวระเบิดในที่สุด ส่วนคำอธิบายแบบหลังเป็นการให้ความสำคัญกับเหตุการณ์กรณีและผู้กระทำการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงเป็นลำดับว่ามีผลต่อเนื่องมาจนกลายเป็นการลุกฮือในที่สุด คือให้ความสำคัญต่อปรากฏ

การณ์หนึ่ง ๆ ว่ามีผลสะท้อน โดยเฉพาะต่อกระบวนการที่นำไปสู่ 14 ตุลาคม 2516 จริง ๆ อย่างไร ตลอดจนถึงปัจจัยสถานการณ์ทางการเมืองในขณะหนึ่ง ๆ ซึ่งนำไปสู่การผสมพลังของฝ่ายนักศึกษา ประชาชน และระบอบความขัดแย้งที่ส่อแววรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งสถานการณ์เมื่อกลางเดือนตุลานั้นเอง ที่ทำให้กลายเป็นเหตุการณ์ 14 ตุลาคม ดังที่เกิดขึ้น

ส่วนที่ 2 ของบทความเป็นประเด็นว่าด้วยการประเมินสถานะของเหตุการณ์เดือนตุลาคม 2516-2519 และผลต่อการเมืองไทย ในส่วนนี้ธงชัยเสนอว่าในแง่หลักการทางการเมืองของสังคม 14 ตุลา 2516 เป็นการปฏิวัติที่วางกรอบความชอบธรรมทางการเมืองชุดใหม่ ซึ่งมีผลบังคับให้ระบอบใด ๆ ในเวลาต่อมาต้องอ้างอิงไม่ว่าเจตนาและความเข้าใจหลักการดังกล่าวจะมีมากน้อยหรือถูกต้องเพียงใดก็ตาม จึงมีผลให้เกิดแรงผลักดันและการปรับปรุงไปในทิศทางของหลักการดังกล่าว หลักการสำคัญนั้นคือ ประชาธิปไตยแบบตะวันตกที่มีรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง การมีบทบาทมีส่วนร่วมของประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์นอกระบบราชการรวมทั้งพรรคการเมือง และหลักการสิทธิเสรีภาพของประชาชน หลักการเหล่านี้ยังคงเป็นกรอบที่ระบอบการเมืองอ้างอิงอยู่เสมอจนถึงปัจจุบัน และผลต่อเรื่องที่แน่นอนคือ การเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรม

ทางการเมือง ที่สำคัญคือการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรเพื่อเป็นพลังต่อรองทางการเมืองในระดับชาติ

สมเกียรติ วันทะนะ เสนอบทความเรื่อง “ประวัติศาสตร์ และการวิเคราะห์การเมืองการปกครองไทย ช่วง 2516 - ปัจจุบัน” สารสำคัญของบทความนี้ สมเกียรติเน้นว่า ต้องการเสนอประเด็นเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ลักษณะการเมืองไทยในปัจจุบัน และแนวโน้มที่น่าจะเกิดขึ้นในอนาคตรวม 4 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

ประเด็นที่ 1 ความพยายามที่จะสถาปนาระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทย ตั้งแต่ 2475 ถึง 2516 ล้วนวงเวียนอยู่ภายใต้แนวความคิด “ประชาธิปไตยแบบอุปถัมภ์” สมเกียรติได้ขยายความคำว่า “ประชาธิปไตยแบบอุปถัมภ์” แปลว่า ประชาชน พลเมือง หรือราษฎรไทยโดยทั่วไป ไม่มีปัญญา ความสามารถที่จะเข้าใจและใช้ประ-

ชาธิปไตยด้วยตนเองได้ จากความเชื่อพื้นฐานข้อนี้ จึงหมายความว่า ถ้าเมืองไทยจะไ้ระบอบประชาธิปไตยกันแล้วก็ต้องมีผู้ที่มีความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยอย่างแท้จริงให้การอุปถัมภ์ประชาชนทั่วไป การ “อุปถัมภ์” นี้อาจเรียกขานด้วยคำอื่น ๆ เช่น ช่วยเหลือ เลี้ยงดู สั่งสอน ให้การศึกษา เผยแพร่ ปลุกฝัง อบรม ประคับประคอง เป็นพี่เลี้ยง ฯลฯ ผู้รู้ดังกล่าวเกือบหมดเป็นข้าราชการทั้งพลเรือน และทหารซึ่งเป็นผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 ผู้รู้เหล่านี้มีภารกิจของชนชั้นนำอยู่ที่จะต้องให้การ “อุปถัมภ์” ไปจนกว่าประชาชนจะมีความ “พร้อม” ที่จะแยกรับกิจกรรมประชาธิปไตยต่อไปได้ด้วยตนเอง รูปธรรมที่สะท้อนให้เห็นแนวความคิดนี้ ก็คือ รัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับวันที่ 27 มิถุนายน 2475 จนกระทั่งถึงฉบับ

วันที่ 25 ธันวาคม 2515

ประเด็นที่ 2 ความเคลื่อนไหว 14 ตุลาคม 2516 เป็นจุดเริ่มต้นของ “การเมืองแบบมวลชน” และการเมืองแบบมวลชนนี้เป็นความพยายามที่จะหนีไปให้พ้นจากระบอบประชาธิปไตยภายใต้การอุปถัมภ์ของระบบราชการ

ประเด็นที่ 3 การรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519 เป็นความพยายามที่จะปิดฉากยุคของการเมืองแบบมวลชน ด้วยการรื้อฟื้นพลังของประชาธิปไตยแบบอุปถัมภ์ขึ้นมาใช้อย่างเต็มรูปอีกครั้งหนึ่ง แต่ทว่าไม่ประสบความสำเร็จ ผลที่ออกมาจึงเป็นการอ้อมอ้อมชั่วคราวระหว่างพลังของระบบราชการกับพลังนอกระบบราชการ ภายใต้ชื่อที่เรียกขานกันว่า “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” หรือ “ระบอบกึ่งประชาธิปไตย” ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 ซึ่งใช้มาจนถึงปัจจุบัน

ประเด็นที่ 4 สิ่งซึ่งเริ่มปรากฏตัวให้เห็นบ้างแล้ว และจะเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นในอนาคต ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงเหนือความคาดฝันก็คือ ระบอบ “ ประชาธิปไตยแบบตลาด ” ซึ่งเป็นศัตรูตัวสำคัญของระบอบ “ ประชาธิปไตยแบบอุปถัมภ์ ”

“ ประชาธิปไตยแบบตลาด ” เป็นแนวความคิดที่สมเกียรติใช้เพื่ออธิบายการเมืองไทยในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ซึ่งอาจเป็นไปได้หรือมีแนวโน้มที่จะก้าวพ้นจาก “ วงจรอุบาทว์ ” (รัฐธรรมนูญ - การเลือกตั้ง - รัฐสภา - วิกฤตการณ์ - รัฐประหาร - รัฐธรรมนูญฉบับใหม่) มาสู่วงจร “ ธุรกิจการเมือง ” คำว่า “ ธุรกิจการเมือง ” นี้ สมเกียรติเน้นว่าเป็นศัพท์ใหม่ที่ใช้อธิบายชีวิตทางการเมืองไทย แต่คำ ๆ นี้จะมีความหมายสลับซับซ้อนอย่างไรในทางรัฐศาสตร์ ยังไม่มีใครวิเคราะห์ และในชีวิตทางการเมืองจริงคนจำนวนไม่น้อยก็ยังไม่แน่ใจว่ากติกาของ “ ธุรกิจการเมือง ” นั้นเป็นอย่างไร จะมีเสถียรภาพหรือไม่

อนึ่ง รายการสัมมนาครั้งนี้ นอกจาก 4 ช่วงที่กล่าวมาแล้วนั้นผู้จัดยังเพิ่มบทวิเคราะห์การเมืองการปกครองไทยอีก 2 ช่วง คือ พ.ศ. 2475 - 2500 นำโดย สุจิตร์ บุญบงการ และสมบัติ จันทรวงศ์ และ พ.ศ. 2500 - ปัจจุบัน นำโดย กนก วงษ์ตระหง่าน นรนิติ เศรษฐบุตร และ ชัยชนะ อิงคะวัต นอกจากนี้ยังมีการเสนอวิทยานิพนธ์อีก 3 เรื่อง ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ที่เขียนขึ้นตั้งแต่ต้นทศวรรษที่แล้ว ที่จริงการนำเอาวิทยานิพนธ์มาเผยแพร่ในการสัมมนาทางวิชาการเช่นนี้เป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนยิ่ง แต่การคัดเลือกวิทยานิพนธ์เพื่อนำเสนอสมควรให้ “ โอกาส ” กับวิทยานิพนธ์ที่เสนอประเด็นใหม่ ๆ ทันกับความก้าวหน้าในวงวิชาการซึ่งในปัจจุบันก็มีจำนวนไม่น้อยมากกว่าที่จะเป็นการนำเอาวิทยานิพนธ์ที่เขียนขึ้นมาแล้ว มาเสนอใหม่

ตามสถาบันจักรวาลวิทยาไปสนทนาวิชาการ *

การสัมมนาทางวิชาการของ สถาบันจักรวาลวิทยา ครั้งนั้นนับเป็นครั้งที่ 3 นับจากการเริ่มก่อตั้งสถาบันขึ้นมาโดยนักวิชาการรุ่นใหม่จำนวนหนึ่ง สมาชิกก่อตั้งท่านหนึ่งได้กล่าวกับจดหมายข่าวว่า “ สถาบันจักรวาลวิทยาก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2525 ในบรรยากาศของการแสวงหาแนวการศึกษา และแสวงหาคำตอบให้กับคำถามที่มีอยู่ท่วมหัวในสังคมไทย ความรู้สึกที่มีอยู่ในขณะนั้นและเมื่อต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันคือ คำตอบรวม ทั้งแนวทางให้คำตอบเดิมนั้นล้วนแต่เป็นไปเพื่อรักษาและประคับประคองความรู้ดั้งเดิมที่มีมา (ซึ่ง) เราสามารถพิสูจน์ได้เสมอว่ามีความขัดแย้ง และมีได้เป็นภาพสะท้อนความเป็นจริงทางสังคมที่ดำรงอยู่ต่อหน้าเท่าใดนัก ”

และก็เช่นเดียวกับสองครั้งที่ผ่านมา การสัมมนาของสถาบันจักรวาลวิทยา ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ครั้งนี้ ก็ยังคงรักษารูปแบบเดิมเอาไว้ จึงก่อให้เกิดการถกเถียงอภิปรายกันอย่างกว้างขวางจากผู้เข้าร่วมสัมมนา (ที่มีประมาณ 30 ท่าน) ในประเด็นต่าง ๆ ที่มีกรณีนำเสนอ อันเป็นบรรยากาศที่ผิดแผกจากสัมมนาทั่วไปที่ จดหมายข่าว เคยประสบมา ไม่ว่าจะแก่นักวิชาการรุ่นใหญ่ดังเช่น นิธิ เอียวศรีวงศ์ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ชัยอนันต์ สมทวาณิช หรือนักวิชาการรุ่นถัดมา ภูวดล ทรงประเสริฐวิทย์ เฉลิมเกียรติ ฝืนนวล ธาวิต สุขพานิช สมโชติ อ่องสกุล นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ สมเกียรติ วันทะนะ ธงชัย วินิจจะกูล อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ ตลอดจนนักวิชาการที่ยังอยู่ในสภาพนักศึกษาอย่างอึ้งอักรศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ ต่างก็ร่วมกันทำให้บรรยากาศของการสัมมนาเป็นไปอย่างดียิ่ง

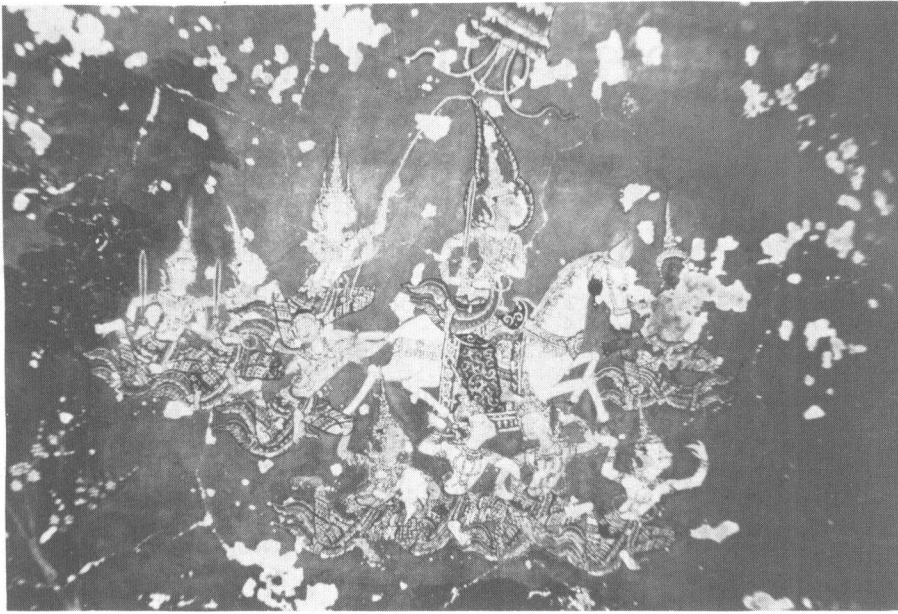
สำหรับหัวข้อในการสัมมนานั้นมี 5 หัวข้อ เริ่มด้วยเรื่อง สยามรัฐปฏิวัติจักรวาล โดย สมเกียรติ วันทะนะ แห่งคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักเรื่องดินแดนและการเรียกร้องดินแดนคืน โดย อึ้งอักรศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ นักศึกษาปริญญาโท จากมหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์ การได้ดินแดนกับความทรงจำอำพราง โดย ธงชัย วินิจจะกูล จากสาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และนักวิชาการใหญ่ 2 ท่าน จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ อานันท์ กาญจนพันธ์ เสนอเรื่อง วัฒนธรรมพ่อเลี้ยง : เลี้ยงใครและใครเลี้ยง กับ นิธิ เอียวศรีวงศ์ เสนอเรื่อง ลักษณะไทย : คืออะไรอย่างไร และทำไม

เรื่อง สยามรัฐปฏิวัติจักรวาล ของสมเกียรติ วันทะนะ นั้น ประเด็นของสมเกียรติอยู่ที่การสร้างกรอบความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจเก่าที่ผ่านมาของสยาม โดยเริ่มจาก โครงสร้างอำนาจแบบผี นั่นก็คือการที่จะเข้าใจสัมพันธ์ภาพของชุมชนมนุษย์ในสังคมสยามได้ก็โดยด้วยความเข้าใจเรื่องราวของผีแทนเรื่องของคน ไม่ว่าจะในรูปของเจ้าป่า เจ้าเขา ผีบ้านผีเมืองซึ่งมนุษย์จะต้องทำความเข้าใจว่าผีชอบหรือเกลียดอะไรเพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่จะทำให้ผีไม่พอใจ โครงสร้างอำนาจต่อมาที่เข้ามาทดแทนโครงสร้างอำนาจแบบผีคือ โครงสร้างอำนาจเทวดา ซึ่งมีการแบ่งเทวดาเป็นลำดับชั้น และมนุษย์ที่ได้สร้างโครงสร้างอำนาจแบบเทวดาขึ้นมาก็ได้จำลองโครงสร้างอำนาจในลักษณะนี้มา

สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ
เกรียงศักดิ์ เชษฐพัฒน์วนิช

* การสัมมนาประจำปีของ สถาบันจักรวาลวิทยา ครั้งที่ 3 วันศุกร์ที่ 9 - อาทิตย์ที่ 11 กุมภาพันธ์ 2533 ณ ห้องประชุมคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การเดินขบวนเรียกร้องดินแดน พ.ศ. 2483

ใช้ในสังคมมนุษย์เอง โครงสร้างอำนาจต่อมา คือ โครงสร้างอำนาจพุทธศาสนา ซึ่งเน้นบทบาทในทางธรรม และด้วยเหตุฉนั้นพระนารายณ์ ผู้ซึ่งแสดงบทบาทในการอวตารเพื่อปราบยุคเข็ญและรักษาระบบจึงได้รับความเคารพนับถือแทนพระศิวะ สำหรับโครงสร้างอำนาจแบบสุดท้ายคือ อำนาจมนุษย์ ที่ท้ายสุดได้เข้ามาทดแทนโครงสร้างอำนาจแบบเดิม (แต่ไม่ได้

หมายความว่าโครงสร้างอำนาจแบบเดิมจะสูญสลายไปหมด) ปรากฏการณ์ที่น่าสนใจที่แสดงให้เห็นถึงการเกิดขึ้นโครงสร้างอำนาจแบบมนุษย์ดังตัวอย่างในสมัยรัชกาลที่ 2 คือเมื่อโรคห่าหรืออหิวาต์ฯ ระบาด และพิธีกรรมแบบเดิมไม่สามารถจัดการกับโรคร้ายนี้ได้ ก็เกิดปรากฏการณ์ของความเสื่อมสลายของความเชื่อและพิธีกรรมแบบเดิมขึ้น สมัยรัชกาลที่ 3 และที่ 4 การที่พระองค์

จะแสดงตัวเป็นทั้ง พระราม พระอินทร์ และจักรพรรดิราชอย่างพร้อม ๆ กันนั้น เป็นไปไม่ค่อยได้อีกแล้ว และในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อพระองค์ประกาศเป็นใหญ่เหนือหัวเมืองฝ่ายใต้และฝ่ายเหนือ นั้น พระองค์ทรงกระทำไปบนฐานอำนาจมนุษย์ ที่การปกครองของพระองค์มีอยู่จริง

หัวข้อที่ต่อมาคือเรื่อง สำนักของดินแดนกับการเรียกร้องดินแดน นั้น โดยสรุปแล้วถ้าองค์ได้เสนอว่า สำนักเรื่องการเสียดินแดนไม่ใช่เป็นสิ่งที่มียุ่มาแต่ดั้งเดิม หรือที่ประวัติศาสตร์ไทยได้ทำให้เข้าใจว่า คนไทยสำนักว่าได้เสียดินแดนมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และที่ 5 หากทว่าสำนักเรื่องนี้ได้ถูกสร้างขึ้นมาให้กลายเป็นความรู้ความเชื่ออย่างจริงจังในหมู่คนไทย ก็ในระยะเวลาเพียง 10 ปี ก่อนหน้าเหตุการณ์ปี 2483

และจากการแพร่กระจายความรู้ความเชื่อเรื่องนี้ ทำให้ในช่วงขณะของเหตุการณ์ ได้มีนักศึกษาและประชาชนออกมาสู่ท้องถนนแสดงพลังมติมหาชนสนับสนุนการกระทำของรัฐบาลอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ จริงอยู่แม้ว่าจะได้มีการกระตุ้นเร้าโดยการโฆษณาจากฝ่ายรัฐบาล แต่การออกสู่ท้องถนนครั้งแรกของมหาชนที่นำติดตาในประวัติศาสตร์ชาติไทย นั้นย่อมไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามหาชนได้มีส่วนร่วมในปัญหาดินแดนครั้งนี้อยู่ก่อนแล้วด้วย ท้ายสุดแล้ว สำนักเรื่องการเสียดินแดนในการเรียกร้องดินแดนนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างเด่นชัดระหว่างกลุ่มผู้นำระบอบเก่าภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กับกลุ่มผู้นำระบอบใหม่หรือคณะราษฎรโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของพลังชาตินิยม

ในขณะเดียวกัน ในหัวข้อเรื่อง การได้ดินแดนกับความทรงจำอำพราง สิ่งที่ต้องชี้เสนอก็คือ จริง ๆ แล้วประวัติศาสตร์นั้นเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น หมายความว่า ความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์อาจดำรงอยู่จริง แต่ทว่าประวัติศาสตร์ที่รับรู้กันอยู่เป็นประวัติศาสตร์ที่ถูกสร้างขึ้นจากงานประวัติศาสตร์นิพนธ์ และประวัติศาสตร์นิพนธ์ก็เป็นเรื่องของ plot ที่ผู้เขียนประ-

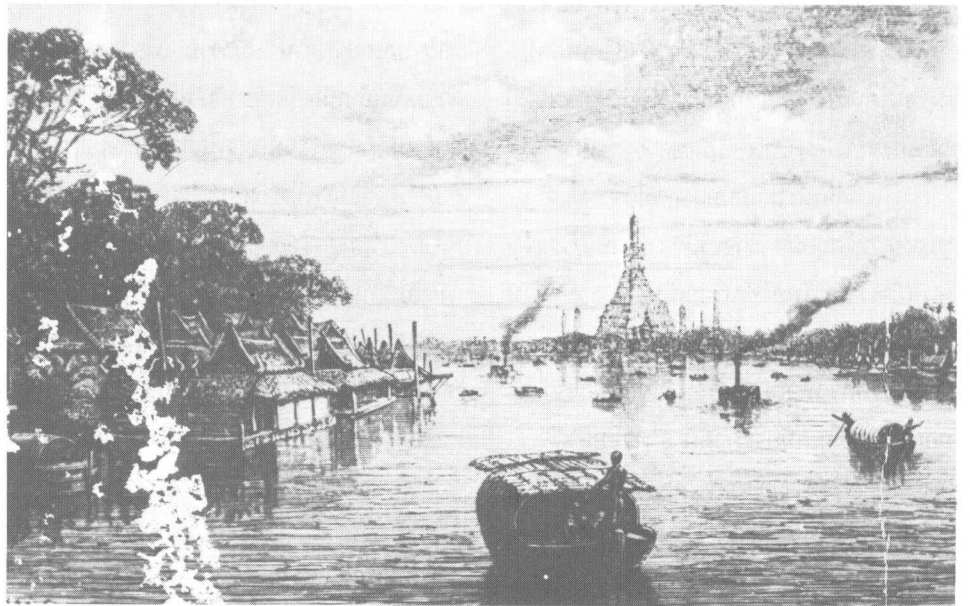
วัดิศาสตร์เป็นผู้วางขึ้น ประวัติศาสตร์นิพนธ์ของกรณี ร.ศ. 112 ก็เช่นเดียวกันเป็นเรื่องของ plot ที่นักประวัติศาสตร์ได้วางให้กับกรณีนี้นั้นก็คือ plot ที่ว่า ฝรั่งเศสได้บีบบังคับให้ไทยต้องยกดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส โดยถือเสมือนหนึ่งว่าได้มีการขีดเส้นแดนกันแล้ว (ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว เส้นเขตแดนแบบสมัยใหม่นั้นยังไม่มี) ซึ่งถ้าจะมีการวาง plot ใหม่ ในกรณีดังกล่าวก็อาจจะเขียนได้ว่ากรณี ร.ศ. 112 นั้นเป็นเรื่องของมหาอำนาจเล็ก (ไทย) กับมหาอำนาจใหญ่ (ฝรั่งเศส) แย่งดินแดนที่อยู่ในอำนาจของลาว กันก็ได้ จะเห็นได้ว่าในความเป็นจริงแล้วประวัติศาสตร์ก็เป็นเรื่องของ plot ที่นักประวัติศาสตร์สร้างขึ้นนั่นเอง และ plot ดังกรณี ร.ศ. 112 ที่ว่าไทยต้องถูกฝรั่งเศสแย่งชิงดินแดนไป จะได้รับการผลิตซ้ำ และให้ความหมายซ้ำแล้วซ้ำเล่าจากนักประวัติศาสตร์จนกระทั่งก่อให้เกิด “ความเป็นจริง” และ “ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของชาติไทย” ขึ้นมา

บทความต่อมาของอานันท์ กาญจนพันธ์ คือ เรื่อง **วัฒนธรรมพ่อเลี้ยง : เลี้ยงใครและใครเลี้ยง** นั้น อานันท์ได้แบ่งการให้ความหมายของคำว่าพ่อเลี้ยงทางเหนือออกเป็น 3 สมัยโดยในสมัยแรกนั้น พ่อเลี้ยงหมายถึง หมอพื้นบ้าน หมอยาที่เดินทางไปรักษาคนเจ็บป่วย การเจ็บไข้ได้ป่วยนั้นเกี่ยวข้องกับผี ดังนั้นหมอพื้นบ้านเหล่านี้ จึงต้องมีพิธีกรรมเพื่อเลี้ยงผี อันจะทำให้คนนั้นหายจากป่วยไข้ ชาวบ้านจึงเรียกหมอว่า พ่อเลี้ยงเป็นภาษาพูดไม่ปรากฏในเอกสาร คำนี้ปรากฏในเอกสารเมื่อพวกหมอสอนศาสนาหรือมิชชันนารีเข้ามาตอนประมาณ ค.ศ. 1800 กว่า ๆ พวกมิชชันนารีเหล่านี้ได้เข้ามาทำหน้าที่ในการเป็นหมอรักษาคนไข้ด้วย จึงถูกเรียกว่า พ่อเลี้ยงเช่นกัน

ส่วนสมัยที่ 2 ความหมายของพ่อเลี้ยงจะเปลี่ยนไป คือหมายถึงเจ้าของกิจการต่าง ๆ คือ พ่อเลี้ยงป่าไม้ พ่อเลี้ยงยาฝิ่น พ่อเลี้ยงยาสูบ พ่อเลี้ยงเหมือง ลินค้าทั้ง 4 ชนิดนี้เป็นสินค้าที่มีลักษณะที่ผูกขาด เช่น ป่าไม้จะต้องขอสัมปทาน

ท่านนายกรัฐมนตรีปรีชาฯ เก็บบรรดาศักดิ์มาแห่งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งเดินชะบวนแห่เรือร้องดินแดนคืน ๘ ตุลาคม ๒๔๘๓ ที่หน้ากระทรวงกลาโหม

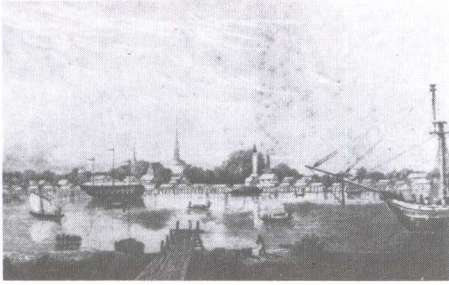

ฝืนนั้นผู้ทำต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจพิเศษ ยาสูบเจ้าของโรงบมจะต้องมีคนปลูกใบยาส่งที่แน่นอน และต้องมีการควบคุมการผลิตทุกขั้นตอน การที่เจ้าของกิจการดังกล่าวถูกเรียกว่าพ่อเลี้ยงก็เนื่องมาจากการดำเนินกิจการดังกล่าวต้องใช้แรงงานจำนวนมาก บางกรณีต้องมีการ import แรงงานเข้ามา ดังนั้นจึงต้องมีการจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่แรงงานเหล่านั้น เจ้าของกิจการจึง

ได้กลายเป็นพ่อเลี้ยงไป

ในสมัยที่ 3 อานันท์เห็นว่าไม่มีความสำคัญ เพราะปัจจุบันคำว่า พ่อเลี้ยง ใช้เรียกคนร่ำรวย คนมีเงิน แต่ไม่มีนัยทางสังคมแบบยุคที่สอง ซึ่งในยุคที่สองนั้น พ่อค้าที่ร่ำรวยเป็นได้เพียงพ่อค้า ไม่มีใครเรียกว่า พ่อเลี้ยง

รายการสุดท้าย นิธิ เอียวศรีวงศ์ เสนอเรื่อง “ลักษณะไทย : คืออะไร อย่างไร

และทำไม” ลักษณะไทยที่นิธิกล่าวถึง ไม่ใช่ลักษณะประจำชาติที่ทุกชาติมี ไม่ใช่ลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นภายใต้บริบททางสังคมหนึ่ง ๆ และไม่ใช่เรื่องของการจัดดอกไม้ไทย รำไทย หรือภาษาไทย หากลักษณะไทยนี้หมายถึง การมองเข้าใจตนเอง (self - perception) และไทย (สยาม) นั้นเป็นหน่วยใหม่ทางการเมืองอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นและมีความสัมพันธ์กับการเกิดรัฐไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ดังนั้นสำนึกของความเป็นคนไทย จึงเคลื่อนย้ายจากสำนึกที่เคยอยู่ในวงจำกัดมาก เช่นสำนึกเพียงว่าตนเป็นแขก เป็นคนราชบุรี มาเป็นสำนึกว่าตนนั้นสังกัดเป็นพลเมืองของรัฐไทย

ในลักษณะไทยนั้นสิ่งที่เรียกว่า ปมด้อย-ปมเด่น อยู่เสมอมา เราจะรู้สึกว่าเป็นปมด้อยของตน เมื่อเราเอาไทยไปเปรียบเทียบกับชาติตะวันตก แต่ขณะเดียวกันเมื่อพูดถึงพวกเขมรป่าดงเราก็จะรู้สึกว่าพวกนี้ป่าเถื่อน ปมด้อยนี้ถูกเน้นออกมามากในสมัยรัชกาลที่ 5 ด้วยกลัวว่าเราจะเป็นข้าฝรั่ง กลัวว่าเราจะรับวัฒนธรรมฝรั่งมา ดังนั้นเราจึงพยายามสร้างสิ่งที่เรียกว่าปมเด่น โดยเอาของเก่ามาขัดเกลาตกแต่ง และพยายามบอกว่าสิ่งที่เรามีอยู่เดิมนั้นมีค่าเท่ากับสิ่งที่มีอยู่ในชาติตะวันตก ชาติที่เราเคยกลัวรู้สึกด้อยกว่ามาก่อน รัชกาลที่ 6 เอาพระที่นั่งศิลาฯ มาใช้ในงานพระบรมราชาภิเษก โดยเปรียบเทียบกับพระที่นั่งของกษัตริย์อาเธอร์ เราเปรียบเทียบกับพระมหากษัตริย์ไทยว่ามีความเท่ากับพระมหากษัตริย์แห่งอังกฤษ แต่ลึกลงไปเบื้องล่างนั้น สิ่งเหล่านี้ยังแสดงตนถึงปมด้อยที่มีอยู่ เรามักคิดว่าทางเดินมีเส้นทางเดียว ดังนั้นจึงไม่มีความพยายามทำความเข้าใจว่าตนเองวางอยู่บนมาตรฐานอะไร

แล้วเทียบได้หรือไม่กับตะวันตก พื้นฐานที่เป็นปมด้อยจะยังอยู่กับไทยเรอีกต่อไป หากตราใบตรายังไม่หามาตราฐานของตนเอง เรายังไม่เน้นถึงความแตกต่างและเราเพียงเอาภูมิปัญญาตะวันตกตั้งลงไปบนที่ว่าง มากกว่าที่จะเอาภูมิปัญญาตะวันตกมาเชื่อมต่อกับของไทย

สำหรับเรื่องวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ผ่านมาของไทยได้วางอยู่บนวัฒนธรรมของคนชั้นสูงคนกลุ่มน้อยของสังคม เรบอกว่ามันมีอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น มีพระปรมาภิไธย มีเรือสุวรรณหงษ์ เป็นตัวแทนร่วมของความเป็นไทย แต่ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาได้มีความเปลี่ยนแปลงใน self - perception แนวคิดวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ถูกเปิดโปงด้วยวัฒนธรรมจีน ชาวเขาอีสาน แยก ฯลฯ แสดงถึงความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอีกต่อไป สถาบันพระมหากษัตริย์กำลังได้เป็นกลไกในบทบาทด้านวัฒนธรรม เพื่อเป็นศูนย์รวมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และแต่ครั้งโบราณสถาบันนี้ก็สามารถเป็นกลไกสำคัญที่จะสัมพันธ์กับศาสนาและคนต่างดาว แต่วัฒนธรรมอันหลากหลายที่ถูกปล่อยออกมาในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับเชื้อชาติและปัญหาสถานภาพทางสังคมภายใน เป็นวัฒนธรรมของพวกไพร่ พลังทางจารีตอะไรเล่าที่จะมีพลังสามารถพอที่จะแก้ไขเมื่อต้องสัมพันธ์กับกลุ่มที่มีสถานภาพทาง

สังคมต่ำที่กำลังไหลหลั่งออกมา เป็นประเด็นที่นิธิได้อธิบายให้ที่ประชุมช่วยกันสนทนาก่อนที่จะปิดรายการสนทนาประจำปีนี้

การสัมมนาครั้งนี้จบลงด้วยการพูดคุยถึงเรื่องการดำเนินงานต่อไปของสถาบันซึ่งประธานจะรับไปเตรียมดำเนินการต่อไป ส่วนท่านที่สนใจในรายละเอียดของเนื้อหาการสัมมนาโปรดติดตามได้จาก สมุดสังคมนศาสตร์ จุลสารของสมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนการสัมมนาในครั้งนี้

ท้ายสุด จดหมายข่าว มีความเห็นว่าการสัมมนาในลักษณะที่สถาบันจักรวาลวิทยาจัดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่น่าสนับสนุนยิ่ง ในท่ามกลางสภาพของวงการปัจจุบันที่องค์กรที่ทำหน้าที่อย่างแข็งขันในการผลักดันความก้าวหน้าทางวิชาการน้อย การเกิดขึ้นขององค์กรเล็ก ๆ องค์กรหนึ่งและพยายามผลักดันให้เกิดงานทางวิชาการที่หนักแน่นและสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม อย่างไรก็ตาม จดหมายข่าว ก็มีความเห็นอีกว่า สถาบันจักรวาลวิทยายังเป็นองค์กรที่หละหลวมอยู่ หากได้มีการจัดองค์กรที่เข้มแข็งกว่านี้ก็จะสามารถก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ●

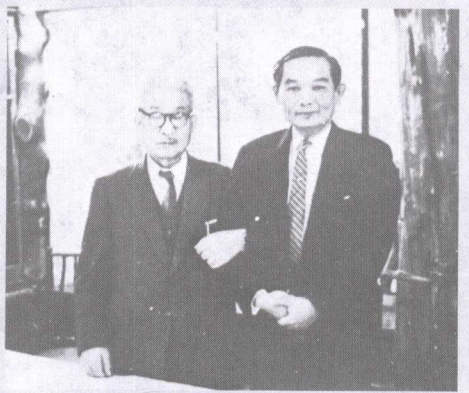
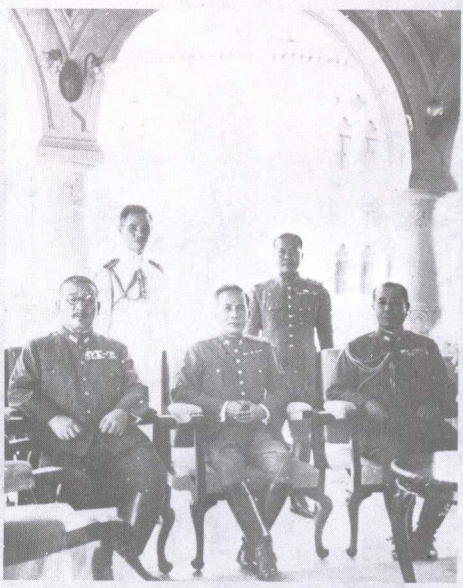
อัครศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์
เกรียงศักดิ์ เชษฐพัฒนวนิช

เจ้าของ	มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 413/38 ถนนอรุณอมรินทร์ บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700 โทร. 424 - 5768
ผู้จัดการ	เกรียงศักดิ์ เชษฐพัฒนวนิช อัครศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์
พิมพ์ที่	บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

นากามูระ : ผู้บัญชาการชาวพุทธ

นากามูระ :
ผู้บัญชาการชาวพุทธ

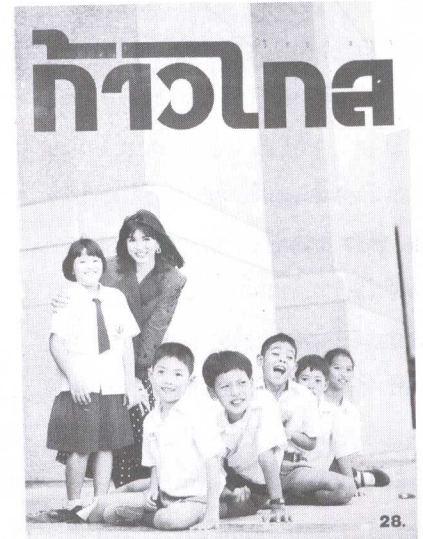
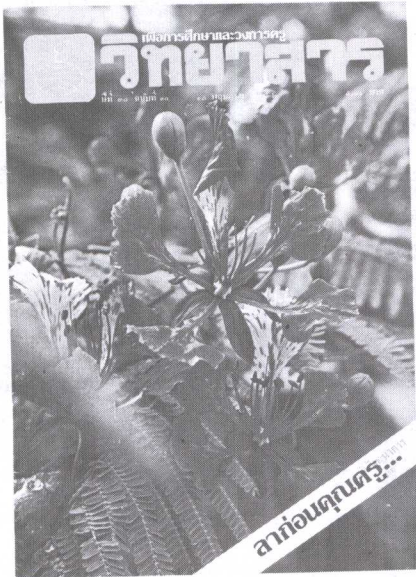
“...ข้าพเจ้าทราบว่าคุณสัมพันธ์ไมตรีอย่างแท้จริงนั้นเป็นแสงสว่างที่ไม่เกี่ยวกับการแพ้หรือชนะ เรื่องที่ข้าพเจ้ามีความกังวลอยู่ในใจคือชาวไทย จะปฏิบัติต่อชาวญี่ปุ่นอย่างไร วิตกกังวลว่าอาจปฏิบัติด้วยท่าทีของคนใจร้ายแบบพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ แต่ความเป็นจริงกลับเป็นตรงกันข้าม คือ ความเห็นใจของชาวไทยต่อทหารญี่ปุ่นนั้นเพิ่มพูนขึ้นทุกวัน การช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอและคนยากจนนั้นเป็นคำสอนทางพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง ชาวไทยได้แสดงให้เห็นว่ายึดหลักคำสอนนี้ อย่างชัดเจน ในช่วงหลังสงครามผู้หญิงชราขายกล้วยได้ใส่กล้วยให้ในยามของทหารญี่ปุ่นผู้ซึ่งอดโรยในตอนเดินทางกลับจากการถูกเกณฑ์แรงงาน โดยที่ไม่เสียดายสินค้าที่สามารถขายได้ในวันนั้นเลย หรือไม่ก็ตำรวจไทยพาทหารญี่ปุ่นซึ่งเหน็ดเหนื่อยมากนั้นออกจากขบวนแถว ให้พักดื่มกาแฟและนมที่ร้านค้าบริเวณนั้น คนขับรถโดยสารให้ทหารญี่ปุ่นนั่งไปด้วยโดยไม่เก็บค่าโดยสาร เรื่องแบบนี้มีให้เห็นเกือบทุกวัน ”

นากามูระ : ผู้บัญชาการชาวพุทธ หนังสือใหม่ของมูลนิธิฯ ซึ่งจะวางตลาดในเร็ว ๆ นี้ นั้น เป็นบันทึกความทรงจำของ “แม่ทัพจิ” ผู้บัญชาการทหารญี่ปุ่นประจำประเทศไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 บันทึกฉบับนี้นอกจากจะเป็นหลักฐานที่ให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์การเมืองไทยช่วงสงครามโลกขึ้นสำคัญแล้ว ยังเป็นหนังสือที่อ่านสนุก และผู้อ่านจะได้ภาพความรู้สึกนึกคิดของทหารญี่ปุ่นที่ประจำอยู่ในประเทศไทยตลอดจนสภาพสังคมไทยในช่วงนั้นอีกด้วย

เพื่อการศึกษาและวงการครู
วิทยาศาสตร์

ก้าวไกล

ร่วมเดินร่วมก้าวยาวไกล
ร่วมรู้ร่วมเรียนเคียงกัน

ร่วมใจร่วมจิตคิดฝัน
มุ่งมั่นเร่งรัดพัฒนา

จากก้าวไกลถึงครู ผู้ปกครอง นักเรียน นักศึกษา

กว่า 30 ปีมาแล้วที่วิทยาศาสตร์โดดเด่นในวงการศึกษากลายเป็นมิตรแท้ของครูในการแจ้งข่าวสาร ช่วยเพิ่มพูนความรู้และยกวิทยฐานะ ทำให้ความเป็นปูชนียบุคคลของครูเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง

แต่ใน พ.ศ.นี้ ในทศวรรษสุดท้ายของคริสต์ศตวรรษที่ 20 สังคมไทยได้พลิกโฉมใหม่จากเมื่อหลายสิบปีก่อน การเป็นปูชนียบุคคลของครูอยู่ที่การแสดงบทบาทที่ซับซ้อนเพิ่มขึ้นมากมาย

ครูมิได้เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือผู้ประพฤติเป็นแบบอย่างให้แก่เด็กและก็มีผู้ใช้ที่เพียงถือไม้เรียวคอยกำราบเด็กให้อยู่ในวินัยอีกต่อไป

หากแต่ครูยังต้องเป็นผู้นำ ผู้แนะนำ และผู้จัดการเพื่อการเตรียมให้เด็กและเยาวชนมีพื้นฐานความรู้ ทักษะ กระบวนการ ค่านิยม และจริยธรรมที่เพียงพอสำหรับการอยู่อย่างมีความสุขในสังคมที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ครูใน พ.ศ. นี้จึงต้องเป็นทั้งผู้สอน นักการศึกษา นักบริหาร และผู้จัดการพร้อมกัน ยิ่งกว่านั้น ความตื่นตัวในการศึกษาได้กระจายไปสู่ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครองยินดีที่จะใช้จ่ายเพื่อการศึกษามูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นจึงต้องการสื่อกลางสำหรับ ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน เพื่อทำความเข้าใจ ใช้ประโยชน์ และพัฒนาการศึกษาทั้งในระดับชาติและระดับปัจเจกชน

ก้าวไกล กำเนิดขึ้นมาจากความต้องการดังกล่าว เพื่อเป็นศูนย์แห่งข้อมูลข่าวสาร ศูนย์แห่งเอกภาพที่มีความหลากหลาย และศูนย์แห่งพลังใจเพื่อการศึกษาของชาติและอนาคตของเยาวชน

อย่าลืมติดตาม วิทยาศาสตร์ **ก้าวไกล** ทุกต้นเดือน

ค่อยๆ พบ ค่อยๆ สัมผัส ค่อยๆ รัก และขอให้รักเรานานๆ